



# ללמד המקום

Parasha Achrei Mot אַחֲרֵי מוֹת Na de dood.  
Vayikra (Leviticus) 16:1-18:30

## Een mystieke kaart van je ziel

Parasha *Acharei Mot* en in deze parasha wordt ons bevolen: En een ieder uit het huis Israels, en uit de vreemdelingen, die in het midden van hen als vreemdelingen verkeren, die enig bloed zal gegeten hebben, tegen diens ziel, die dat bloed zal gegeten hebben, zal Ik Mijn aangezicht zetten, en zal die uit het midden haars volks uitroeien. Want de ziel van het vlees is in het bloed; daarom heb Ik het u op het altaar gegeven, om over uw zielen verzoening te doen; want het is het bloed, dat voor de ziel verzoening zal doen Vayikra (Leviticus) 17:10-11.

Het is het Joodse volk absoluut verboden om enige vorm van bloed te consumeren, of het nu gaat om een sappige biefstuk of zelfs maar de kleinste druppel in een ei. Het is nogal ironisch dat een van de meest weerzinwekkende antisemitische beschuldigingen die tegen de Joden zijn geuit, is dat Joden, HaShem verhoede, het bloed van kinderen consumeren. (Het is des te ironischer dat dit "bloedsprookje" afkomstig is van katholieken die, wanneer ze ter communie gaan, denken dat ze het bloed van Jezus drinken. Die notabene een jood was!) In werkelijkheid zijn joden geobsedeerd door ervoor te zorgen dat we helemaal geen bloed consumeren, en een van de vereisten van het koosjere vlees dat we mogen eten is dat al het bloed volledig is verwijderd.

De Torah legt uit dat we geen bloed mogen consumeren omdat *nefesh habasar b'dam hi*, de "ziel van het vlees is in het bloed" zit. Als we vlees eten, is dat om de voedingsstoffen in het vlees te verkrijgen, niet om de geest van het dier op te nemen. De ziel van het dier moet, zoals de Torah het dan ook gebiedt, "op het altaar" worden geplaatst. De Kabbalisten leggen dan ook uit dat de ziel van het dier daardoor kan terugkeren naar de spirituele werelden waaruit het afkomstig is.

In deze nauwkeurig afgewogen taal stellen de hierboven aangehaalde verzen dat een Jood die enig bloed consumeert waarin zich een ziel bevindt, de *nefesh*, zal worden "afgesneden" van zijn natie, en HaShem zal persoonlijk Zijn toorn richten op die betreffende Joodse ziel. Hetzelfde woord wordt gebruikt om te verwijzen naar de ziel van een Jood en die van het dier. Mensen vergeten soms dat ook dieren een ziel hebben en dat het verboden is om dieren op welke manier dan ook kwaad te doen. Iets waar we vandaag de dag schijnbaar geen moeite mee hebben dieren die voor massa productie worden gefokt hebben veelal geen leven. En zo zijn er nog wel meer voorbeelden aan te halen zoals hanangevchten of honden gevechten en ga zo maar door.

Dat gezegd hebbende, er is natuurlijk een groot verschil tussen de ziel van een dier en de ziel van een mens. In feite vinden we in de Tenach dat er vijf verschillende woorden worden gebruikt om naar de ziel te verwijzen. Onze wijzen leggen uit dat een persoon eigenlijk vijf zielen heeft, of misschien beter gezegd vijf delen of niveaus van zijn ziel. De Ba'al HaTurim, stelt dat de vijf gebedsdiensten van Yom Kippur, en de vijf keer dat de Kohen Gadol die dag in het mikwe zich onderdompelt, is vanwege deze vijf zielen. Deze vijf zielen staan in oplopende volgorde en komen overeen met de spirituele universa van de Schepping en met de goddelijke *Sefirot*. Elke ziel bestaat zelf uit nog kleinere, met elkaar verweven delen. Het begrijpen van de ziel en haar dynamiek is een centraal onderdeel van de joodse mystiek, en wat volgt is een kort overzicht van die spirituele kaart.

### Drie zielen



# ללמד המקום



De eerste en laagste van de zielen is de nefesh . Zoals we al hebben gezien, wordt deze ziel geassocieerd met het bloed en is het de "levenskracht" van een levend wezen/organisme. Daarboven bevindt zich de ziel die ruach wordt genoemd , letterlijk "wind" of "geest". We vinden deze term helemaal aan het begin van de Torah Bereshiet (Genesis) 1:2 het verwijst in deze tekst naar de Geest van God ( Ruach Elohim ) en op veel andere plaatsen om te verwijzen naar de zielen van grote mensen, zoals Jozua Bemidbar (Numeri) 27:18. Daarboven is de neshamah , letterlijk "adem", hiermee maken we voor het eerst kennis tijdens de schepping van Adam, waar HaShem een nishmat chayim , "levensziel" in de eerste beschaafde mens blaast Bereshiet (Genesis) 2:7.

Deze eerste drie zielen de nefesh, ruach en neshamah; vaak worden deze afgekort als naran. Hierover wordt veel gesproken in Joodse heilige teksten, van de Tenach tot de Talmud en de Zohar . De Talmud ( Niddah 31a) stelt bijvoorbeeld dat er drie partners zijn in de schepping van een persoon: de vader is de primaire bron van vijf "witte" dingen (botten, zenuwen, nagels, hersenen, oogbol), de moeder is de primaire bron van vijf "rode" dingen (bloed, huid, vlees, haar, iris), en HaShem geeft tien dingen, waaronder de ruach en neshamah. (De nefesj gaat dan ook vermoedelijk samen met het bloed van de moeder.)

De Zohar (I, 205b-206a) legt uit dat de neshamah groter is dan de ruach, die dan weer groter is dan de nefesh, en dat een persoon alleen toegang heeft tot hogere niveaus van zijn ziel als hij waardig is. Zondaars hebben helemaal geen toegang tot hun nesjamas. Ze zijn in feite gewoon levende nefesh (zielen), net als de dieren. Op basis hiervan heeft de Zohar een uniek perspectief op Bereshiet (Genesis) 7:22-23: Al wat een adem des geestes des levens (nishmat ruach) in zijn neusgaten *had*, van alles wat op het droge was, is gestorven. Alzo werd verdelgd al wat bestond, dat op den aardbodem was, van den mens aan tot het vee, tot het kruipend gedierte, en tot het gevogelte des hemels, en zij werden verdelgd van de aarde; doch Noach alleen bleef over, en wat met hem in de ark was.

De Zohar ziet deze twee verzen geheel anders als dat we gewend zijn, eigenlijk worden ze als twee aparte stukjes gezien. Ten eerste, al die mensen die een ruach en neshamah verdienden (wat betekent dat ze niet volledig zondig waren en het niet verdienden om te komen in de zondvloed) stierven een natuurlijke dood . Pas daarna 'vaagde' HaShem alles weg wat overbleef, dit is inclusief dieren en ook de mensen die zo zondig waren dat ze in wezen als dieren waren en alleen een nefesj droegen. Zij hadden geen enkele Goddelijke vonk meer in zich.

Wanneer we deze drie zielen in gedachten houden kunnen ook veel aspecten van het leven beter worden begrepen. Wanneer men bijvoorbeeld slaapt, blijft alleen de nefesh in het lichaam (om het in leven te houden), terwijl de hogere zielen zouden kunnen migreren. Dit is de reden waarom een slapend lichaam onbewust is en wordt vergeleken met een lijk, en waarom dromen soms ook profetisch kunnen zijn, aangezien de hogere zielen toegang hebben tot informatie uit de hemelen, of juist door interactie met andere zielen.



# ללמד המקום

Een ander intrigerend voorbeeld is van Ibn Ezra (Rabbi Abraham ben Meir ibn Ezra) die de drie zielen in verband brengt met drie belangrijke doelen van geslachtsgemeenschap. De eerste en eenvoudigste is voor de voortplanting, iets dat zelfs dieren doen, en komt daarmee natuurlijk overeen met nefesh. De tweede ruach is voor een goede gezondheid. De derde is voor liefde en intimiteit, het samensmelten van de zielen van man en vrouw, wat dan uiteraard overeenkomt met de neshamah.

## Je hogere ziel(en) verdienen

Op meerdere plaatsen beschrijft rabbijn Chaim Vital (1543-1620), de eerste leerling van de Arizal en degene die het grootste deel van zijn leringen optekende, zo ook de anatomie van de ziel (zie bijvoorbeeld , de eerste passages van Sha'ar HaGilgulim of Derush Igulim v'Yosher 3 in Etz Chaim ). Bij de geboorte bevat een baby alleen een volledige nefesh. Zoals de Torah zegt, zit de nefesh in het bloed, en de Arizal voegt eraan toe dat, aangezien de lever het bloed filtert en er vol van is, dit het orgaan is dat het meest wordt geassocieerd met nefesh. Op de leeftijd van bar of bat mizvah heeft een persoon nu de mogelijkheid om volledig toegang te krijgen tot zijn ruach. Het orgaan van ruach is het hart (ook vermeld in de Zohar, III, 29b, Raya Mehemna ), geassocieerd met iemands driften, en beide neigingen die we kennen de jetzer hatov en de jetzer hara . Pas op 20-jarige leeftijd wordt de neshamah volledig beschikbaar (in de meeste gevallen). De neshamah is gehuisvest in de hersenen en wordt dan ook geassocieerd met de geest.

Tegenwoordig weten we hoe wetenschappelijk nauwkeurig deze uitspraken zijn. De lever (het grootste interne orgaan van het lichaam) bevat bijvoorbeeld op elk willekeurig moment ongeveer 10% van het bloedvolume van het lichaam en filtert ongeveer een kwart van al het bloed per minuut. Ook weten we tegenwoordig dat het grootste deel van de ontwikkeling van de hersenen eindigt rond de leeftijd van 20 jaar (hoewel kleine veranderingen nog minstens tien jaar aanhouden, zo niet langer). Het is dan ook niet verwonderlijk dat tieners zo goed zijn in het nemen van slechte beslissingen. We kunnen ook begrijpen waarom het emotioneel zo moeilijk is om een tiener te zijn, aangezien dit is wanneer de ruach volledig in het hart aanwezig is en men worstelt met hun verlangens en neigingen.

Ter versterking van wat er in de Zohar werd gezegd, leerde de Arizal dat men niet automatisch volledige toegang tot deze zielen heeft, maar men moet aan zichzelf en aan verdienste werken om het te bereiken. Helaas zitten heel veel mensen hun hele leven vast in alleen maar nefesh, een leven als zeer materialistisch bijna vergelijkbaar als dierlijke levens. Ze overwinnen nooit hun verlangens en neigingen (ruach) of bereiken geen enkele vorm van mentale grootheid (neshamah). Het potentieel is er altijd maar vaak wordt het nooit gerealiseerd.

Voor degenen die wel steeds groter/hoger groeien geldt dat ze misschien toegang krijgen tot nog hogere zielsniveaus: de chayah en jechidah . In de Torah zien we veel plaatsen waar naar de ziel wordt verwezen als chayah, inclusief helemaal aan het begin waar HaShem een ziel in Adam blaast en hem l'nefesh chayah maakt Bereshiet (Genesis) 2:7. De chayah wordt soms omschreven als een aura. Het bevindt zich niet in het lichaam, maar het gloeit aan de buitenkant en speelt een belangrijke rol in de interacties tussen mensen. (Omgekeerd spreken sommige vroege bronnen over de chayah als zijnde in het lichaam en dienend als levenskracht. Zie bijvoorbeeld Bereshiet Rabbah 14:9.)

In het hoogste niveau van de ziel bevindt zich de jechidah, die een persoon rechtstreeks met HaShem verbindt. Het is als een goddelijke navelstreng, en iemand die het beseft en voelt, kan er zeker informatie van boven doorheen krijgen of zelfs halen. Ook de jechidah heeft een Bijbelse basis, bijvoorbeeld in Tehilim (Psalm) 22:21 en 35:17 waar David HaShem vraagt om zijn nefesh en jechidah te redden van gevaar.

## Toekomst

Voor het geval het nog niet ingewikkeld genoeg was, leerde de Arizal dat elk van de vijf zielen zelf ook uit vijf zielen bestaat. Dus binnen de nefesh, ruach, neshamah, chayah en jechidah (afgekort als *naran chai*) is er ook nog een innerlijke nefesh, ruach, neshamah, chayah en jechidah! Dat maakt het tot 25 kleinere delen van de ziel. Bovendien is elk van deze delen samengesteld uit 613 vonken



## ללמד המקום

die overeenkomen met de 613 mitswot. Elk van die vonken is verder samengesteld uit 600.000 nog *kleinere* vonken. Als we ze allemaal vermenigvuldigen, krijgen we 9,195 miljard vonken.

Het lijkt natuurlijk allemaal heel vreemd en ontzettend moeilijk om te begrijpen en dat is het eigenlijk ook best wel maar het meest relevante en interessante komt nog. Op dezelfde plaats waar hij dit schrijft ( Sha'ar HaGilgulim, hoofdstuk 11), legt Rabbi Vital uit dat al deze vonken in Adam aanwezig waren. We mogen aannemen dat het waarschijnlijk niet zo is dat elke persoon 9 miljard of meer vonken heeft, maar dat Adams oorspronkelijke ziel verdeeld is in zoveel vonken. Aangezien er wordt gezegd dat alle mensen op dezelfde manier fysieke afstammelingen van Adam zijn, maar ook zijn geestelijke afstammelingen, kunnen we concluderen dat de wereld een bevolking van maximaal 9,195 miljard mensen mag hebben. Interessant is dat demografen momenteel voorspellen dat de wereldbevolking in werkelijkheid rond de 9 miljard zal uitkomen, en dan zal beginnen af te nemen. Deze voorspelling is behoorlijk verbazingwekkend in het licht van een beroemde leer van de Talmud:

In Yevamot 62a stellen de wijzen dat Mashiach niet zal komen voordat alle zielen geboren zijn. Ze beschrijven een hemelse opslagplaats van zielen genaamd *guf*, letterlijk "lichaam". Pas als de *guf* leeg is, kan Mashiach arriveren. De *guf* verwijst misschien mystiek naar dat eerste "lichaam" van Adam dat alle zielen bevatte. Als al die vonken eenmaal zijn geboren, zullen alle zielen uit het begin der tijden tegelijkertijd leven, zodat iedereen getuige kan zijn van de enorme Laatste Verlossing. En het lijkt erop dat we steeds dichterbij dat moment komen.

Shabbat Shalom  
Jaacov

Ha-Makom